

Ulf Stark bland tomtar och troll – och människor

Julkalendrar för barn har jag studerat i många år, bland annat i min avhandling om *Folkskolans Barn-tidning* 1983. I min 2018 utgivna bok *Barnavänner och skolkamrater*, om svenska barn- och ungdomstidningar 1766–1900, ägnas de tillsammans med jultidningarna ett särskilt avsnitt. Decennierna kring år 1900 utkom ett stort antal, som utöver sina hundratusentals läsare gynnade även andra kategorier. Yrkesförfattare, kända konstnärer och illustratörer, men även folkskollärare och mer amatörbetonade skribenter medverkade – och arvoderades. Och lärarna fungerade både som bidragsgivare och förmedlare. Av hela denna en gång blomstrande utgivning återstår idag bara *Bland tomtar och troll*, men den har i gengäld utkommit sedan 1907!

Från början utgavs kalendern av det 1906 grundade Åhlén och Åkerlunds förlag som 1929 köptes upp av Bonniers. (Liksom mitt avhandlingsprojekt *Folkskolans Barntidning* – som 1950 bytte namn till *Kamratposten*.) Numera står Bonnierägda Bokförlaget Semic/Jultidningsförlaget för både barnkalendern och den ett år äldre tidningen *Julstämning*. En institution även den!

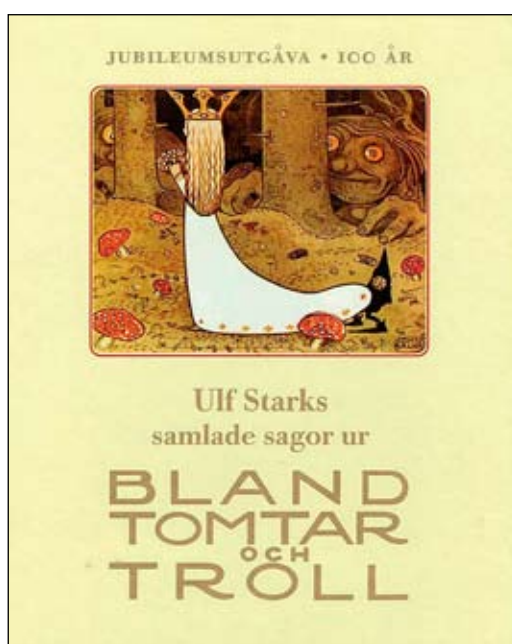
Ett mycket stort antal bidragsgivare har fyllt kalendersidorna under alla dessa år. Åtskilliga har förr eller senare återanvänt sina texter och illustrationer i numer svåråtkomliga barntidningar, men även i egna och andras

bokutgåvor. Och där saknas inte många av den svenska barnlitteraturens giganter. Utmärkande har också varit att sedan länge bortgångna författare och illustratörer varit representerade, men också samtida, ja till och med unga kreatörer har medverkat. Här väntar ett givande ämne på framtida forskare.

Ulf Stark började medverka i 1997 års kalender och hans sagor återfinns sedan varje år, fram till ett postumt bidrag 2017. Att han varit högt skattad hos Semic framgår av e-brev (28/11 2018) från förlagets chef Måns Gahrton som lärde känna Ulf redan 1986 när han själv debuterade på Bonniers Juniorförlag.

När jag sen började på Bokförlaget Semic och blev förläggare för *Bland tomtar & troll* så tyckte jag att han var en given författare att tillfråga för medverkan i boken. Han blev glad för frågan, berättade att han verkligen ville skriva sagor – och gjorde sen det med stort engagemang så länge han levde. Flera av sagorna blev han själv så förtjust i att han i efterhand jobbade om dem till bilderboksmanus – med väldigt gott resultat. [...] Att jag också saknar Ulf och hans berättelser mycket behöver jag väl knappast understryka.

Bilden fylls ut i e-brev till mig (22/1 2019) från hustrun Janina Orlov som träffade Ulf när han 1995 festtalade på Runebergsdagen i Åbo. Janina vittnar om hur mycket arbetet

med kalendrarna betydde för maken.

Det berodde antagligen på att han kunde pröva olika idéer, liksom illustratörer som han var ytterst noga med. En del av sagorna kom ju sedan ut som egna böcker, nu senast En liten bok om kärlek. Ofta var det så att han berättade om sina idéer när vi var ute med hunden. Ulf var på nåt sätt alltid på jobb. Just i fråga om kalendern minns jag att han var speciellt förtjust i sagan om "Nattens hjälte" som finns i *Det bästa ur Tomtar och troll*.

Sagan om "Nattens hjälte" är också publicerad fyra gånger.

Uppenbarligen var Ulf Stark "på nåt sätt alltid på jobb"! Hans produktion är nästan oöverskådlig och knuten till ett otal förlag. Bland dem Alfabet, Almqvist & Wiksell läromedel, Berghs, Bonnier Carlsen, Brombergs, Liber läromedel, Lilla Piratförlaget, Natur och Kultur, Rabén & Sjögren och Wahlström & Widstrand. Inslag i böckerna har använts i flera verk och versioner. Det gäller till exempel Lärarförbundets samling *Sagolådan*, utgiven till Barnbiblioteket Sagas 100-årsjubileum 1999. Där ingår sålunda "Rymdmänniskor – finns dom?" illustrerad av Mati Lepp. Den utgör ett kapitel i den två år senare utkomna, men oillustrerade *Mitt liv som Ulf*. Andra spridda antologier med Starkbidrag är *Vi läser 1* och *Vi läser 2* utgivna av Almqvist & Wiksell 1989 och 1991.

Man kan också påminna om både äldre och mer samtida författare som Ulf Stark skrivit om och kanske också influerats av. Det gäller, för att nämna några, Hjalmar Bergman, Elsa Beskow, Astrid Lindgren, Lennart Hellsing, Federico García Lorca och Amos Oz.

Jag kommer att resonera kring kalendertexterna, urskilja viktiga drag och i någon mån se dem mot bakgrund av den övriga produktionen. Men den verkligt inträngande översikten över detta stora författarskap som man gärna skulle se – den får som sagt andra ta hand om.

Liksom Ulf – och flera som kommenterat eller recenserat hans många texter – anser Janina Orlov att kalenderbidragen kommit i skymundan och man instämmer gärna. Däri ligger en av drivkrafterna bakom den här översikten. Man kan citera förfat-

taren i Angelica Risbergs artikel "Nu fyller trollen hundra år": "Ibland har jag tyckt att någon saga jag skrivit för *Bland tomtar och troll* var det bästa jag gjort under året – men samlingen recenseras inte ens."

Återkommande inslag i Ulf Starks berättelser

Det är svårt att överblicka allt författaren producerat under ett drygt halvsekel, men de tematiska förbindelserna mellan kalenderbidragen och hans övriga produktion är många. Ofta berättas om hemmet och uppväxten i Stureby, den kloka och goda modern, tandläkarfadern med skiftande humör men i grunden snäll, en retsam men för det mesta pålitlig storebror och så den döda, änglalika systemen. Återkommande teman är även kontakten med äldre mansoriginal i omgivningarna, sagoartade möten med allsköns övernaturliga varelser. Men också – faktiskt – realistiskt beskrivna kungar, drottningar och framför allt prinsessor! Det trygga Stureby överges gärna för egna, ibland vågsamma, rymningsutflykter. Dessa framstår som både realistiska och helt fantasiartade.

Trots ett ofta vardagligt anslag är i dessa kalendersagor – liksom i produktionen i stort – nästan vad som helst möjligt. Detta antyds ju redan av rubriker som: "Det spelande berget", "Kung Hund", "Jätten som hade tandvärk", "En rymdsaga", "Stenen som log".

Kalendersagorna

Låt oss närmare undersöka Ulf Starks i flera meningar fantastiska kalenderbidrag. De utmärks av både spännvidd och djup och mig påminner de närmast om drömmar som man vid uppvaknandet börjar beskriva med "jag drömde så egendomligt i natt". Låt mig nu utgå från redan nämnda teman och återkommande inslag i dessa texter.

Att författaren uppträder både i sina sagor och böcker är både tydligt och känt, men man ska för den sakens skull inte tro att allt är självupplevt. Det framkommer i en intervju gjord av Inti Chavez Perez i *Ponton* 2005:2. När Ulf skulle skriva en självbiografisk text upptäckte han "ett rum av minnen" som han började möblera om och inreda med nya

Ulf Stark läser sagor 2016 på Svenska barnboksinstitutet.

möbler. ”Ulf Stark hittade också på att verkliga personer gjorde saker som de aldrig gjort på riktigt”. När man blandar ”riktiga minnen med påhittade sådana” är det lätt att förvanska. Och Ulf tror att alla egentligen ”hittar på sina barndomar”.

De här mekanismerna anas i många av sagorna men syns bäst i de senare, som ”Jätten som hade tandvärk” (2009), ”En rymdsaga” (2013), ”Fjäderpennan” (2014) och ”Dagen när jag var Greger” (2017). Jättetandvärken botas genom att ”Tandläkar-Ulf” rycker in och får pengar till julklappar. Rymdsagan inleds ”Det var en gång en pojke som var jag”. I ”Fjäderpennan” har den vänsterhän- te huvudpersonen en snäll fröken och vill gärna bli författare. Man anar... Och Greger åker motorcykel som ”Varg-Olle” och följer med den demente Gustav, men det hela slutar hoppfullt med ”jag kunde gott ta det lugnt och njuta av att jag var så ung”. Tragiskt nog var författaren borta när sagan publicerades. Den kan också jämföras med den postumt 2018 utgivna boken *Rymlingarna* illustrerad av ALMA-pristagaren Kitty Crowther.

Ulf har ofta vittnat om att hemmiljön var god – även om det kunde bli konflikter med både far och bror. Den snälla hemmamamman spelade piano och ville alla väl, men fick inte alltid vara glad. Fast i grunden var det ett bra liv. Dock är det mot slutet av kalenderbidragandet som föräldrarna skymtar. Så i ”Jätten som hade tandvärk” (2009),

”Mammas drömhushus” (2011), ”Micke Magico” (2012) och ”En rymdsaga” (2013). Fler föräldraperträtt finns i den självbiografiska trilogin *Min vän Percys magiska gymnastikskor* (1991), *Min vän shejken i Stureby* (1995) och *Inget trams eller Farväl Stureby* (1997) samt i *Mitt liv som Ulf* (2001) med nio kapitel om det egna livet från åtta till 15 år. Och nog är det fadern som uppträder i *När pappa visade mig världsal- tet* (1998).

Den äldre brodern dyker då och då upp i sagorna,

men hade tidigare lånat drag till boken *Storebrorsan* 1995. 12-åringen är ”starkast i kvarteret” – ”kan nästan allt” och har massor av kompisar. Medan den yngre jag-berättaren bara då och då får vara med och till och med vid ett tillfälle binds vid ett träd och får stå där tills brodern kommer ihåg... ”Du är väl inte ledsen” – ”Nä nu är du allt bra korkad? Jag har ju fått leka hela dan med dej!”

Då är förhållandet lite mer problematiskt i kalender- texterna. Både i ”Jätten som hade tandvärk” (2009) och ”Fjäderpennan” (2014) lurar brodern honom att stoppa handen i ett hål i marken. När han skvallrar för föräldrarna kommer ett förtrytsamt ”han går ju på allt”. Men syskonrelationen var ändå god och som Ulf säger i Chavez Perez Ponton-intervju 2005, apropå att ingen blivit arg för allt han hittat på, ”inte ens min storebror som fått spela en väldigt stor roll i böckerna. Han håller nog med om att han var så där när han var liten. Och jag tyckte om honom, han var inte dummare än någon annans storasyskon”.

Mest påtaglig är dock kärleken till den döda system. Även här finns ju en bok att förhålla sig till: *Min syster är en ängel* 1996 som tilldelades August- priset samma år. ”Min syster dog i mammas mage, innan hon ens blivit född. Det var ett år innan min bror kom till och tre år före mig”. Det är en verklig önskesyster: snäll och kul, vild och fräck. ”Men hon kunde vara lugn också”. Och hon finns där även när

hon försvinner med vindarna. ”En dag skall vi träffas igen sa jag till vinden”.

1998 – när kalenderbidragen just börjat inflyta i *Bland tomtar och troll* – konstaterade Ulf Stark i sitt Visbyföredrag om ”Gender in children’s literature” om systemen ”Perhaps I have been looking all my life for someone like her”. Att författaren inte hade många flickor omkring sig under uppväxten har han själv påpekat och han gick också en tid i en skola för enbart pojkar. Systemmotivet används också i ”Farfars fiol” (1998) där brodern räddar en dödsjuk syster genom att helt enkelt betvinga döden. I ”Skuggflickan och hennes bror” (2002) skapar Gud allt utom skuggorna som han tar bort. Det blir ett elände och brodern försvinner, men med Guds hjälp hittar hon honom och Gud inser vad han ställt till. Skuggorna återvänder.

Här kan man påpeka att en egen favorittext berättar om en pojkes stora kärlek till sin syster. Huvudpersonen i ”Nattens hjälte” mobbas av den elake Arvid som över allt annat älskar sin syster Ester. Den som efter stora risktaganden räddar henne (i John Bauers väna gestalt) ur trollgummans våld är den i allas ögon hopplöse Johan som bara tänker på sagor, ”Herr-Borta i det blå” enligt läraren. Men Arvid tar efter återförandet honom och hans lustiga mössa i försvar: ”Nu håller du din fula mun. För det där är den snyggaste mössan i hela Jönköping”.

I flera av de mest avhållna böckerna beskrivs samvaron med äldre personer – ofta rena original. Det sker i *Kan du vissla Johanna* (1992), vars filmatisering sedan 1994 är stående inslag i SVT:s julaftonsprogram. Här finns också egna erfarenheter, inte minst den glädje Ulf fick genom täta kontakter med både sin snälla morfar och den mer koleriske och färgstarke farfadern. Men närheten till ett ålderdomshem i Stureby och begravningsbyrån i grannskapet gjorde sitt till. Drivkraften i Ulf Starks julkalender 2010 ”De vilda helgonen” är den nyss döde farfaderns önskan att huvudpersonen skall glädja sin farmor och vara god mot andra.

Påtagligt är också att många vuxna har ett proletärt ursprung. Skomakare (”Hönsfjäderskorna”), torpare (”Sten Stackare och jätten Storfot”), manligt charkuteribitråde (”Nattens hjälte”), kvinnlig spåravsnare (”Drömmar är inte det sämsta”),

fiskare (”Pojken och den sura anden”), ICA-kassöriska (”Micke Magico”), fattig USA-emigrant (”En riktig julsaga”) och skogsarbetare (”Stenen som log”). Det kan synas avlägset från Sturebymiljön, men i den nämnda Ponton-intervjun framhålls att den egna familjen ingalunda var att betrakta som överklass. Fadern var visserligen tandläkare men i den enkönade skolan gick pojkar från fina familjer med adligt klingande efternamn och Ulf kände sig ibland utanför. Hursomhelst visar väl detta på författarens breda och fördomsfria attityd.

Så är det tid att säga något om det mer ”sagoaktiga” i kalendrarna.

I Angelica Risbergs artikel 2007 utspinner sig ett samtal mellan Ulf Stark och Ylva Karlsson, som nummer är den som bidragit mest till *Bland tomtar och troll*. Ibland har båda samma uppfattning om hur en ”saga” skrivs bäst i samtiden. Men Risbergs fråga ”Vad är en saga egentligen?” får av Ulf svaret ”I sagan vill man skapa en känsla av muntlighet, något berättat. Språket får gärna vara lite föråldrat, placerat i en lite allmän sagotid och då blir det ju inte det självbiografiska, vanliga skämtsamma om Uffe i Stureby...”. Och fortsätter: ”En saga ska innehålla någon form av förändring och insikt.” Här får han mothugg, ty Ylva tycker att slutet gärna får vara mer öppna ”så att berättelsen och personerna i sagan kan fortsätta in i en annan historia”. Men de är båda överens om att nyskrivna sagor inte alls behöver använda schabloner med prinsar på vita hästar och prinsessor som kysser grodor. Ylva låter prinsessor rädda prinsar och Ulf berättar också om starka flickor. Han konstaterar också: ”En saga är en mer renodlad text än en roman eller en kapitelbok. Kanske är det vad som gör det enklare att ta upp stora frågor. Man behöver inte bry sig om tidsmarkörer och man behöver ingen startsträcka för att komma till kärnan.”

Hos Ulf Stark uppträder kungar, prinsar och prinsessor som i hans tappning ofta får mänskliga drag och visar sig vara både folkliga och välvilliga. Men de mest fantastiska och sagoaktiga rollerna spelar förstås jättar, troll, häxor och annat oknytt. Det som tydligt utmärker sagorna är dock att där alltid finns någon sorts förankring i verkligheten. Fattiga, hårt arbetande människor, hunsade barn

och elaka, snåla bönder uppträder, troll och jättar måste nedkämpas, men berättandet landar ofta i ett lyckligare men ändå mer realistiskt slut.

Illustratörer

Enligt e-brev från Anna Bärfverfeldt på Semics förlag (27/11 2018) kom Ulf Stark själv ibland med förslag på illustratörer. ”Det kunde vara någon han jobbat med tidigare, eller någon vars illustrationer han sprungit på och tyckt om”. Anna Höglund kom att dominera, men närmast placerar sig, kanske inte överraskande, dottern Klara Stark. Jämför man de ofta barnboksmodernistiska – om uttrycket tillåts – illustrationerna till flertalet sagor med både äldre och senare kalenderromslags mer traditionella bilder, framträder en tydlig kontrast. Förmodligen vittnar detta om förlagets vilja att både bejaka sin långa tradition och ändå bereda väg för det nya som kan tilltala samtida läsare.

Många har vittnat om hur mycket bildsättningen betydde för Ulf Stark. Han samarbetade i både böcker och kalenderbidrag med åtskilliga bildkonstnärer och flera uttalar i hyllningsnumret 2017:3 av *Opsis Barnkultur* både sin saknad och sin stora beundran för författaren. Det gäller (i den ordning de kommer till tals): Stina Wirsén, Anna Höglund, Mati Lepp, Lena Geffenblad, Per Gustavsson, Eva Eriksson, Ida Björs och Sara Nilsson Bergman. Samarbetet med finlandssvenska Linda Bondestam tar hustrun Janina Orlov upp i ”Ulf och Finland, en personlig betraktelse”. Där berättar hon också att ”efter millennieskiftet föreföll det som om de svenska illustratörerna var mycket upptagna”, varför blickarna riktades mot Finland och ett lyckat samarbete inleddes med Markus Majaluoma. Därifrån kom även Malin Ahlsved, som fick avsluta raden av *Bland*

tomtar och troll-bidrag med bilderna till ”Dagen när jag var Gregor”.

Bill tog henne om livet och log med alla de jämna, vita tänderna. Sedan dansade de, och flickan haltade inte mer. Det var precis som i en saga.

Illustration av Anna Höglund till berättelsen ”Hönsfjäderskorna” (1999)

Enligt Marianne von Baumgarten, som stöder sig på den då närvarande Erik Titusson, var den sista illustratören Ulf själv uttalade sig om Charlotte Ramel (som dock inte framträder i kalendrarna). Hennes provtryckta illustrationer till *En natt ville Nalle vara stor* uppskattade han mycket dagen innan han gick bort.

Dom går och tittar på natten. / Dom ser på månen. Och stjärnorna. / Och lyssnar på nattens ljud. / Nalle tycker att natten är vacker. / Nu vill jag sova säger han. / Då vill pojken det också.

Eller som Janina Orlov avslutar sitt nyss nämnda bidrag i hyllningsnumret 2017: ”Så går livet vidare i ord och bild. Jag tror han sitter och snickrar på nya verser där uppe bland molnen, och anlitar himmelska illustratörer med humor och god smak.”

Slutord

Så här avrundade Ulf Stark sin kritiska granskning av samtidens enligt hans förmenande didaktiska barnbokstendenser på Centrum för barnkulturforskningens konferens 2008: ”Det är som om ingen längre vill diskutera litteraturen som litteratur. Det är dags att börja göra det.” Bredvid kan man ställa det välkända uttalandet i *Vi läser* 2010 om att man numera inte kan skriva om en säl i barnbok utan att sätta på den flytväst... Fortfarande behövs den litterära medvetenheten och ambitionen bland både vuxen- och barnboksförfattare!

För mig har det varit en stor upplevelse att läsa och läsa om texter av Ulf Stark – barnböcker, ka-

lendersagor likaväl som hans personliga inlägg om (barn)Litteratur, Kultur och Livet.

Utan tvivel var han en författare som inte bara oupphörligen skrev, producerade sig och framträdde med föredrag och debattinlägg. Han *tänkte* dessutom – tankar som eftervärlden har all anledning att också beakta. Ulf Stark funderade ända till slutet över vad det är att vara bland människor, att ta in det magiskt övermänskliga likaväl som det reella liv som levs både av barn och udda äldre. Han reflekterade över vad litteraturen betyder och kan betyda i människors liv. Jag vill säga TACK Ulf för vad du var och måste fortsätta att vara för både läsande barn och dem som på olika sätt bryr sig om deras liv och läsning!

SONJA SVENSSON

*Ulf Starks sagor i Bland Tomtar och troll
1997–2017*

1997	Saga och meningen med livet	Anna Höglund
1998	Farfars fiol	Anna Höglund
1999	Hönsfjäderskorna	Anna Höglund
2000	Det spelande berget	Anna Bengtsson
2001	Sten Stackare och jätten Storfot	Anna Höglund
2002	Skuggflickan och hennes bror	Anna Höglund
2003	Pojken som sökte lyckan och fann den	Klara Stark
2004	Kung Hund	Klara Stark
2005	Nattens hjälte	John Bauer
2006	Drömmar är inte det sämsta	Klara Stark
2007	<i>Ulf Starks samlade sagor ur Bland tomtar och troll</i>	
	Saga och meningen med livet	Anna Höglund
	Nattens hjälte	John Bauer
	Sten Stackare och Jätten Storfot	Anna Höglund
	Kung Hund	Klara Stark
	Farfars fiol	Anna Höglund
	Pojken som sökte lyckan och fann den	Klara Stark
	Hönsfjäderskorna	Anna Höglund
	Det spelande berget	Anna Bengtsson
	Skuggflickan och hennes bror	Anna Höglund
	Drömmar är inte det sämsta	Klara Stark
2007	I: <i>Jubileumsutgåva med andra författare</i>	
	Pojken och den sura anden	Klara Stark
2008	Upptäcktsresanden Erling Jansson	Sara Lundberg
2009	Jätten som hade tandvärk	Ida Björs
2009	I: <i>Det bästa ur Bland tomtar och troll. Vår mest älskade sagoskatt</i>	
	Nattens hjälte	John Bauer

2010	En liten prinsessa	Ida Björs
2011	Mammas drömhushus	Linda Bondestam
2012	Micke Magico	BullasJonas Jansson
2013	En rymdsaga	Mati Lepp
2014	Fjäderpennan	Joanna Hellgren
2015	En riktig julsaga	Marianne Enquist
2016	Stenen som log	Kristina Digman
2017	Dagen när jag var Greger	Malin Ahlsved
2017	Minnesord på Semics hemsida med ”Nattens hjälte”.	John Bauer

Källor och litteratur, hela listan, nätversion (en kort version finns i den tryckta tidskriften)

von Baumgarten-Lindberg, Marianne: ”Ulf Starks illustratörer”. *Opsis barnkultur* 2017:3, s 66–73

Chavez Perez, Inti: ”Mitt liv som Ulf”. *Ponton. Litterär tidskrift för och av unga*. 2005:2

Hasselbaum, Inger: ”Ulf Stark”. Författarpresentation i *Författare och illustratörer för barn och ungdom*. Del 7. Bibliotekstjänst 2001, s 227–249 (Med lång lista på litteratur av och om Ulf Stark)

Kalmteg, Lina: ”En före detta härmis”. *Svenska Dagbladet* 17/12 2010

Karlsson, Lena: ”Ulf Stark minns sin barndom. En livs levande shejk stod på trappan”. *Tidningen Boken* 1998:6, s 7–11

Kåreland, Lena: ”Han skildrade sorgen och glädjen, skuggan och ljuset, livet och döden”. *Opsis barnkultur* 2017:3, s 4–11

Orlov, Janina: ”Ulf och Finland, en personlig betraktelse”. *Opsis barnkultur* 2017:3, s 74–77

Risberg, Angelica: ”Nu fyller trollen hundra år”. Intervju med Ulf Stark och Ylva Karlsson. *Svenska Dagbladet* 24/9 2007

Stark, Ulf: ”Jag hittar på mig själv. Om författarens rika fantasiliv sedan barndomen och dess betydelse för hans eget författarskap i stor utsträckning skrivet i litterär form. *Horisont* 1996:6, s 3–11

Stark, Ulf: ”Love for dinner”. I: *Female/Male. Gender in children’s literature*. International symposium May 8–10 1998 in Visby. Baltic Centre for Writers and Translators 1999, s 115–121

Stark, Ulf: ”Fru Löngren i sanningens tjänst”. I: *Allrakäraste Astrid. En vänbok till Astrid Lindgren*. Red. Susanna Hellsing, Birgitta Westin, Suzanne Öhman-Sundén. Rabén & Sjögren 2001, s 65–77

Stark, Ulf: ”Astrid på luffen”. I: *De 9. Litterär kalender* 2006, s 87–91

Stark, Ulf: ”Barnboken – serietillverkad fingerdocka eller vad?” I: *Barn(s)kultur nytta eller nöje. Om barn, estetik och pedagogik*. Red. Anne Banér. Centrum för barnkulturforskning vid Stockholms universitet

nr 40 2008, s 51–59

Warnqvist, Åsa: "Fruitloops, and dipsticks, sheiks, jaguars, and dictators". *Bookbird* 2018:3, s 43–46

Ståhlberg, Carin: "'Med barnböcker fuskar man aldrig'. Ulf Stark skriver för barn med roligt allvar". *Dagens Nyheter* 19/9 1994

Öhrn, Magnus (2008). "Men vad i himlens namn har ni för er, pojkar!" Ulf Starks uppväxtskildringar ur ett manlighetsperspektiv. I: Andersson, Maria och Druker, Elina (red.). *Barnlitteraturanalyser*. Studentlitteratur 2008, s 131-148

Videosamtal mellan Ulf Stark och Katarina Quick inspelat på Svenska barnboksinstitutet 7 juni 2016 då Ulf Stark tilldelades Kulla-Gulla-priset:

<https://vimeo.com/170453331>

Ljudinspelningar av intervjuer med Ulf Stark

<https://soundcloud.com/annaochphilip/avsnitt-73-med-ulf-stark-som-ar-en-av-sveriges-framsta-barn-och-ungdomsforfattare>

<https://soundcloud.com/bladenbrinner/extralyssning-ulf-stark-om-sin-langa-karriar>

Minnesord i pressen

Maria Montelius 13 juni:

<https://www.expressen.se/kultur/bocker/ulf-starks-bocker-fick-livet-att-borja-en-smula/>

Lotta Olsson 13 juni:

<https://www.dn.se/kultur-noje/lotta-olsson-ulf-stark-skrev-sa-att-man-forstod-hur-stort-livet-var/>

Åsa Warnqvist 18 juni:

<https://www.svd.se/ulf-stark-gav-omhet-och-varme-till-alla-frusna-skuggor>

I Dagens Nyheter publicerades 13 juni dessa minnesord:

<https://www.dn.se/kultur-noje/ulf-stark-har-avlidit/>

Minnesord inspelade 2017 tillgängliga på nätet

Katarina Gäddnäs 14 juni:

<https://alandsradio.ax/aland-idag/katarina-gaddnas-minns-ulf-stark>

SVT lade 13 juni 2017 ut kollegers och kulturarbetares uppskattning och länkar till många av Ulf Starks filmade inslag i Öppet arkiv:

<https://www.svt.se/kultur/bok/vannerna-och-kollegorna-minns-ulf-stark-han-var-en-fantastisk-person>

Länkarna hämtade i augusti 2019